

כחויא: [שם] ואמר (רבי) [רבה בר] חיינא סבא משמיה דרב, כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא, שנאמר (שמואל א יב) "גם אנכי חלילה לי מחטוא לה" מחדול להתפלל בערכם". אמר רבא אם תלמיד חכם הוא צריך שיחלה עצמו עליו, מאי טעמא, אולימא משום דכתיב (שם כב) "ואין חולה מכם עליו וגולה את אזני" דלמא מלך שאני, אלא מהבא (תהלים לה) "ואני בחלותם לבושי שק". ואמר (רבי) [רבה בר] חיינא סבא משמיה דרב כל העושה דבר חכם הוא. זה שצריך לרחמים צריך שיחלה מצדו עצמו עליו: בחלותם. על דואג ואחיתופל הוא אומר שהיו תלמידי חכמים:

עין אי"ה

המיוחדת, ע"פ צרכים החומרים שלהם וע"פ רגשותיהם הנפשיים. והנה ההרגשה הטובה הבאה לאדם ע"י התפללו על חברו, היא הרגשה מורכבת מידיעת השגחת השי"ת ותכלית ההנהגה האלקית בבריאה, שהיא לצד המעלה והמוסרי שבה, ורגש האהבה האמתית הפנימית אל זולתו, שהוא אחד משרשי המוסר הנדרש לתורה ולשכלול כל טוב. ובהיותו מונע עצמו מהשתמש מהרגיש את נועם הרגש המורכב הזה בשעה המוכשרת, ודאי יהי' אבוד ממנו, וגם הטוב המוסרי שהי' נקנה ע"י צערו שהוא חסרונו של זולתו, הי' סבה חזקה ודקה להשלים את החסר, ובהיותו מונע את הטוב ההוא הוא מפסיד לעצמו ולזולתו.

קסח. ואם ת"ח הוא צריך שיחלה עצמו עליו. הנהגת כל אדם ישר טבעי, היא ע"פ תכונותיו הטבעיות, שבכלל "עשה האלקים את האדם ישר"¹. וכשהאדם נזהר מלקלקל בידיו כוחות נפשו יהי' ישר וטוב, אם שיתדבק בו חסרונות גופניים אבל הטוב הטבעי עכ"פ ינצח, כי כן חקק השי"ת שתהי' תעודת בריאת הטבע לטוב. אמנם כל זה הוא כל זמן שלא התרומם להיות איש שכלי, אבל ת"ח השואף לדרכה של תורה, שהוא מתרומם על ההרגשות הטבעיות ופועל טוב למעלה מהרגש הטבעי ע"י אורה של תורה, ע"כ אם שבצערו של כל אדם ראוי לעורר בו ההרגש הטבעי להתפלל עליו, שעם זה יתעורר בו הרגש להשתתף בצערו ולבקש ישועתו. אמנם אם ת"ח הוא צריך שיתגבר על ההרגש הטבעי וישום לבו ורצונו לבקש ישועתו בהרגש עצום יותר מכפי כוחותיו הטבעיים, למען יכיר ערך הת"ח ופועלותו בהיותו שלם בגופו ובכל אשר לו, שהוא ע"כ נעלה מכוחות הטבעיים הגופניים, ע"כ צריך שיחלה עצמו עליו.

קסט. כל העושה דבר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עונותיו. הרעות כשהן מתעצמות בטבע הנפש להיות עצם מעצמיה, לא יוכל העושה הרע להרגיש כל רגש של בושה, שהרי כל הרעות הן לפי ערך כבודו שהושפל. ע"כ אין נפש נשחתה כזאת ראויה להתיצב בסוד קדושים, לחזות בנועם ד', כי שמה אוצר הטוב, ו"לא יגורך רע"¹. אמנם בהיות האדם מרומם נפשו למעלה משפלות השחיתות, אז ישוב להתבייש בכל פועל רע, וצער הבושה ירשים יותר את תיעוב הרע וחשק הטוב שנחסר לו, עד שאם עוד לא הספיק להתעצם בטוב, אבל כבר אבד הרע ערכו מלהיות לו קנין טבעי. ע"כ בערך זה מוחלין לו על כל עונותיו, כי רגש הבושה הטוב כשמתעורר בנפש מתפשט הוא ג"כ על כל

תמיד לשמור כח ההדרגה, וכיון שחותרם כל המעלות היא דעת ד' ועלי' כבר נאמר¹ "במפלא ממך אל תדרש", ע"כ צריך כל אדם להתנהג בעלייתו בנחת והדרגה, וכ"ה לכל היתרונות הנפשיים. ע"כ כי כרע, שמורה על הכנעת הכוחות הרעים, כרע כחיצוא, שנכפף לא מכת החיים שבו, כ"א מכת מכריח חוצה לו, גם לא בהדרגה כ"א בבת אחת. וכי זקיף, שמורה על העלי' והשגת המעלות ויתרונות הקדושה ודעת ד', זקיף כחויא, שנזקף מכת החיים העצמי שבקרבו, ובנחת והדרגה, כדכתיב² "וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום".

קסז. כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא. משרשי האמונה ויסודי החכמה האלהית הוא לדעת שאין דבר שנעשה בעולם ויש ממנו תוצאות לגורל האדם המוסרי או החומרי, שנעשה במקרה. כי כל המקרים כולם כשמזדמנים בפגישתם לתכלית מכוונת הם, ומאחר שמתדבקים ג"כ אל בחירת האדם, שיוציאם אל הפועל לתכלית הטוב, א"כ בהתעלם האדם ולא יפיק את התכלית, הוא חומס חק המקרה ההוא מהטוב העומד להיות נפעל על ידו. וע"כ באשר חק עולם שם אדון כל המעשים, שתהי' התפילה מכוונת עמודי המוסר והדעת את ד', וע"כ היא מועלת להפיק התכלית והבקשה, שבה תשלם תכלית המוסרית שלה, א"כ בודאי בכל מקום שתפגוש צורך התפילה, וההתעוררות להיות ראויה שתמצא, שם ידענו ברור שכבר היא דרושה עבור התכלית המוסרית המתפשטת ממנה. ע"כ כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו, הרי הגיעו המקרים במסיבותיהם שיהי' לו יחש ידיעה וקירוב זמן ומקום להצריך לרחמים, כבר נודע לנו מזה, שהטובה שתצא ע"י מילוי חק ההרגש הקדוש של בקשת התפילה חסרה היא, ואם לא ימלא נקרא חוטא, שבודאי ישאר חסרון זה השלימות לעצמו, וגם אפשר שיחסר לזולתו, בהיות המצב הכללי מורה שצריך שיעזר חברו ע"י תפילה היוצאת מלבבו דוקא.

קצרו של דבר צריך לדעת שאין כל רגש דומה לחבירו בפועלותו, כמו שאינו דומה לו בפעולותיו, והחובה להשתמש בכל רגש טוב להגדיל הטוב, ואז הוא מפיק את תכליתו הפרטית והכללית, ובהיות שמתעורר צורך של רגש טוב, ומונע אותו האדם מהשלימו בבחירה, הוא דומה למונע צרכי הגוף לקיומו, שהעד על ההכרח הוא הרגש הטבעי הנקי. אלא שצרכי הגוף מגיעים אל הגוף, ורגשי הקשר שבין איש לחבירו מגיעים [משורש הקשר המאחד את האנושיות לתכלית נשגבה

קסו. 1. חגיגה יג א עפ"י בן סירא. 2. משלי ד יח. קסח. 1. קהלת ז כט. קסט. 1. תהלים ה ה.